

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מערכת החינוך במגזר החרדי – תמונת מצב

מוגש לוועדת החינוך, התרבות והספורט

כתיבה: יובל וורגן

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ז בכסלו תשס"ח

27 בנובמבר 2007

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מבוא

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת החינוך, התרבות והספורט, שכותרתו "בעיות בחינוך החרדי: כיתות, הסעות, סיעות, חינוך מיוחד ועוד". המסמך אינו מקיף את כלל הסוגיות הנוגעות לחינוך החרדי. להלן הסוגיות המוצגות במסמך ועיקרי הממצאים בהן:

- **מוסדות החינוך החרדיים נחלקים למוסדות מוכרים שאינם רשמיים ולמוסדות פטור.** בחינוך היסודי לומדים רוב הבנים בתלמודי תורה (ת"תים), שהם מוסדות פטור, ואילו הבנות לומדות בבתי-ספר יסודיים לבנות, שהם בתי-ספר מוכרים שאינם רשמיים. בחינוך העל-יסודי לומדים הן הבנים והן הבנות במוסדות מוכרים שאינם רשמיים. רוב מוסדות החינוך היסודיים המוכרים שאינם רשמיים משתייכים למרכז החינוך העצמאי או למרכז מעיין החינוך התורני – שתי רשתות החינוך החרדיות הגדולות. **בשנת הלימודים תשס"ז למדו 91,447 תלמידים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים המשתייכים לרשתות אלו, ו-43,660 תלמידים למדו במוסדות פטור.**
- **על-פי תחזיות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2012 שיעורם של התלמידים במגזר החרדי יהיה 22.4% מכלל התלמידים בחינוך היסודי ו-30.9% מכלל התלמידים בחינוך היסודי במגזר היהודי.**
- **בשנת הלימודים הנוכחית הגביר משרד החינוך את אכיפת ההוראות הנוגעות למימון הסעות בחינוך החרדי המוכר שאינו רשמי (הזכאות למימון נקבעת על-פי המרחק בין מקום מגורים למקום הלימודים). על-פי הנחיות משפטיות, יש כיום הקפדה על בדיקת המרחק בין מקום מגורי התלמיד לבין בית-הספר הקרוב ביותר למקום מגוריו, גם אם התלמיד אינו לומד בו. כתוצאה מכך, תלמידים חרדים רבים שהיו זכאים בעבר למימון הסעות אינם זכאים לכך כיום. על-פי הערכות, תקציב ההסעות בחינוך החרדי המוכר שאינו רשמי קטן בשנה זו במידה ניכרת, ובמרכז החינוך העצמאי הוא כשליש בלבד מהתקציב המקביל בשנים קודמות.**
- **בניגוד לטענות שהועלו בעניין זה, לדברי משרד החינוך התקצוב לחינוך מיוחד (ובתוך כך לשילוב) במוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי שוויוני בכל מערכת החינוך. לעומת זאת, כיום לא מועבר כל תקצוב לחינוך מיוחד או לשילוב במוסדות הפטור.**
- **בשנת 2007 תוקצבו לבנייה בפועל 395 כיתות לימוד חדשות במוסדות החינוך החרדיים, שהן כ-25% מסך הכיתות שתוקצבו לבנייה בפועל בשנה זו.**
- **מספרם של המפקחים על מוסדות החינוך החרדיים קטן מאוד, ולפיכך היחס בין מספר המפקחים למספר המוסדות המפוקחים קטן בהרבה מהיחס המקביל במוסדות החינוך הרשמיים (למשל, מפקחת אחת ליותר מ-1,000 גני-ילדים, ומפקחת אחת לכ-130 בתי-ספר יסודיים לבנות).**
- **עד כה טרם הותקנו תקנות בעקבות התיקון לחוק חינוך ממלכתי ("חוק נהרי") בדבר תקצוב מוסדות מוכרים שאינם רשמיים על-ידי רשויות מקומיות, ולפיכך הרשויות המקומיות אינן יכולות לתקצב מוסדות אלה. לטענת נציגות הלשכה המשפטית במשרד החינוך, נציגי המשרד עוסקים בגיבוש התקנות, אולם מאחר שנדרשים לכך תיאום הדוק בין כמה משרדי ממשלה והיערכות נרחבת מבחינה תקציבית וארגונית, כיום עדיין אין מועד צפוי להתקנתן.**

1. רקע – מסגרות לימוד בחינוך החרדי¹

במערכת החינוך היסודי פועלים מוסדות חינוך משלושה סוגים: **מוסדות החינוך הרשמי**, המוחזקים וממומנים בידי המדינה או בידי הרשויות המקומיות וחל עליהם פיקוח מלא של משרד החינוך; **מוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי**, המתנהלים בפיקוח חלקי של משרד החינוך ולפיכך גם ממומנים באופן חלקי – 75% מעלות תלמיד בחינוך הרשמי (פרט לבתי-הספר של מרכז החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני, וראו הפירוט להלן); **מוסדות פטור**,² שהם עמותות של תלמודי תורה (ת"תים), המתנהלים בלא פיקוח שוטף של משרד החינוך וגם הם ממומנים באופן חלקי, אך בשיעור נמוך מזה שהמוסדות המוכרים שאינם רשמיים זוכים לו – 55% מעלות תלמיד בחינוך הרשמי.³

רוב מוסדות החינוך היסודיים המוכרים שאינם רשמיים משתייכים למרכז החינוך העצמאי או למרכז מעיין החינוך התורני – שתי רשתות החינוך החרדיות הגדולות. למרות האמור לעיל בדבר תקצוב מוסדות מוכרים שאינם רשמיים, סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, קובע כי תאגיד מרכז החינוך העצמאי ותאגיד מרכז מעיין החינוך התורני "יתקצבו בתקציב משרד החינוך והתרבות למטרות חינוך בלבד, לפי אמות מידה שוות לשני התאגידים ועל-פי קריטריונים ענייניים אחידים ושוויוניים כמו לכלל ילדי ישראל".

גם הת"תים, שהם מוסדות פטור, קשורים לשתי רשתות החינוך האמורות ומקבלים באמצעותן את ההקצבות שמשרד החינוך מקצה להם, אולם הם מאוגדים כעמותות נפרדות ואינם חלק מן הרשתות. רוב הת"תים הם מסגרות לימוד המיועדות לבנים מהמגזר החרדי. הבנות במגזר זה לומדות על-פי רוב בבתי-ספר יסודיים מוכרים שאינם רשמיים. בדרך כלל הלומדים בת"תים ובבתי-הספר היסודיים לבנות הם בגילאים 5–13.

במערכת החינוך העל-יסודי המצב מורכב יותר, שכן בתום הלימודים בחינוך היסודי במסגרות שתוארו לעיל, עוברים הבנים במגזר החרדי ללמוד בישיבות קטנות, לגילאי 13–16, ואחר כך בישיבות גבוהות, לבנים מגיל 17 ועד לנישואים. הבנות לומדות בבתי-ספר על-יסודיים לבנות (המכונים "סמינרים"). ככלל, הישיבות הקטנות והסמינרים הם מוסדות מוכרים שאינם רשמיים.

להלן נתונים מפורטים על מספר התלמידים בכלל החינוך היסודי, במוסדות מוכרים שאינם רשמיים ובמוסדות הפטור, בשנות הלימודים תשס"ו–תשס"ח:⁴

¹ רדה שיפר, מערכת החינוך החרדי בישראל: תקצוב, פיקוח ובקרה, ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות, אוגוסט 1998; משרד מבקר המדינה, "תקצוב מוסדות החינוך של מרכז החינוך העצמאי", דוח שנתי 54 לשנת 2003 ולחשבונות שנת הכספים 2002, מאי 2004.

² מוסדות פטור הם מוסדות שמערכת החינוך הכירה בהם כמוסדות הפטורים ממילוי התנאים הכלליים של מערכת החינוך, ונקבעו להם תנאים מיוחדים, הפוטרים אותם ממילוי הוראות חוק לימוד חובה; יש לציין כי חוק חינוך חובה מתייחס למתן פטור להורים לילד בגיל לימוד חובה, ולא למוסדות חינוך, אולם עם השנים התאגדו ילדים שניתן להם פטור במוסדות חינוך מסוימים ומכאן הכינוי "מוסדות פטור".

³ שוש איפרגן, סגנית מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב, 25 בנובמבר 2007.

⁴ נתוני השנים תשס"ו–תשס"ז מתוך: משרד החינוך, הצעת תקציב לשנת הכספים 2008, אוקטובר 2007; נתוני שנת תשס"ח הם עיבוד מתוך בסיס נתונים שהתקבל מן המינהל לתקשוב ולמערכות מידע במשרד החינוך, נובמבר 2007.

<u>תשס"ח***</u>	<u>תשס"ז</u>	<u>תשס"ו</u>	
חינוך מוכר שאינו רשמי			
71,051	70,729	68,836	מרכז החינוך העצמאי
21,334	20,718	18,332	מעייין החינוך התורני
92,385	91,447	87,168	סך הכול: חינוך במוסדות מוכרים בשתי הרשתות
31,680	29,283	27,392	חינוך מוכר עברי אחר ⁵
26,225	24,965	22,632	חינוך מוכר ערבי-נוצרי
57,905	54,248	50,024	סך הכול: חינוך במוסדות מוכרים אחרים
<u>150,290</u>	<u>145,695</u>	<u>137,192</u>	<u>סך הכול: חינוך יסודי במוסדות מוכרים</u>
מוסדות פטור			
טרם נמסרו נתונים	41,580	39,241	תלמודי תורה (הקשורים למרכז החינוך העצמאי)
טרם נמסרו נתונים	2,080	2,423	תלמודי תורה (הקשורים למעייין החינוך התורני)
<u>***43,871</u>	<u>43,660</u>	<u>41,664</u>	<u>סך הכול: חינוך יסודי במוסדות פטור</u>

***מקור הנתונים לשנת תשס"ח אינו זהה למקור הנתונים לשנים תשס"ו-תשס"ז (ראו הערת שוליים 4), ועל כן אין להסיק מנתונים אלה על מגמות במספרי התלמידים לעומת שנות הלימודים הקודמות. הנתונים לשנת תשס"ח הם הנתונים העדכניים לחודש נובמבר 2007, מבסיס הנתונים של מינהל תקשוב ומערכות מידע במשרד החינוך, בפילוח על-פי הקריטריונים האלה: מעמד משפטי - פטור, פיקוח - אחר, שלב חינוך - יסודי.

עקב חלוקת החינוך העל-יסודי לבנים לישיבות קטנות ולישיבות גבוהות, הנתונים על מספר התלמידים בחינוך החרדי העל-יסודי אינם מדויקים. להלן נתוני משרד החינוך בנוגע למספר התלמידים בחטיבות עליונות במעמד מוכר שאינו רשמי, בפיקוח חרדי:

<u>תשס"ח</u>	<u>תשס"ז</u>	<u>תשס"ו</u>
54,320	56,976	54,517

⁵ בסעיף זה עשויים להימנות מוסדות חינוך חרדיים שאינם משתייכים לשתי רשתות החינוך האמורות.

נתונים אלה שונים מתחזית הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בנוגע למספר התלמידים בחינוך העל-יסודי החרדי בשנים 2006–2008 (אף שמדובר בדוח מאפריל 2007, הנתונים משנת 2006 ואילך מוגדרים כתחזית בלבד). על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מספר התלמידים בחינוך העל-יסודי החרדי הוא כדלקמן: 2006 – 55,542 תלמידים; 2007 – 57,452 תלמידים; 2008 – 59,495 תלמידים.

על-פי תחזיות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2008 שיעורם של התלמידים במגזר החרדי יהיה 20% מכלל התלמידים בחינוך היסודי ו-27.5% מהתלמידים בחינוך היסודי במגזר היהודי, ואילו בשנת 2012 שיעורם של התלמידים במגזר החרדי יהיה 22.4% מכלל התלמידים בחינוך היסודי ו-30.9% מכלל התלמידים בחינוך היסודי במגזר היהודי.⁶

2. הסעות

סוגיית תקצוב ההסעות בכלל מערכת החינוך עלתה פעמים רבות על סדר-יומה של ועדת החינוך, התרבות והספורט, ובחלק מהמקרים נזכרו היבטים של הסוגיה הנוגעים לחינוך החרדי. למשל, באחת מישיבותיה האחרונות של הוועדה בנושא הסעות נטען כי תקצוב ההסעות בחינוך החרדי נפגע משום ששיטה חדשה לחישוב מרחקי נסיעה לצורך קביעת זכאות למימון הסעות הוחלה בחינוך המוכר שאינו רשמי ארבע שנים קודם שהוחלה בחינוך הרשמי.

באותה ישיבה ציינה הממונה על ההסעות במשרד החינוך, הגב' שוש ימין, כי בשנים האחרונות לא חל כל שינוי בקריטריונים לזכאות למימון הסעות, ואלו הם: כיתות א'–ד': מרחק של יותר מ-2 ק"מ בין מקום מגורי התלמיד ובין בית-הספר; כיתות ה' ומעלה: מרחק של יותר מ-3 ק"מ בין מקום מגורי התלמיד ובין בית-הספר. הגב' ימין ציינה עוד כי בניגוד לנושאים אחרים, שבהם קוצצו תקציבי משרד החינוך בשנים האחרונות במידה ניכרת, תקצוב ההסעות לא נפגע.⁷

בצד דברים אלה, מתברר כי **בשנת הלימודים הנוכחית הגביר משרד החינוך את אכיפת ההוראות הנוגעות למימון הסעות בחינוך החרדי המוכר שאינו רשמי (של שתי הרשתות)**. לדברי הגב' לבנה אברמוביץ, מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך, עד שנת הלימודים הקודמת נבדק המרחק בין מקום מגורי התלמיד החרדי לבין מקום לימודיו בפועל, ובהתאם לכך נקבעה זכאותו למימון הסעות; כיום, על-פי הנחיות משפטיות, יש הקפדה על בדיקת המרחק בין מקום מגורי התלמיד לבין בית-הספר הקרוב ביותר למקום מגוריו, גם אם התלמיד אינו לומד בו. לפיכך תלמידים חרדים רבים שהיו זכאים למימון הסעות בעבר אינם זכאים לכך עוד. **על-פי הערכות, תקציב ההסעות בחינוך החרדי המוכר שאינו רשמי קטן בשנה זו במידה ניכרת ובחינוך העצמאי הוא כשליש בלבד מהתקציב המקביל בשנים קודמות.**⁸

יש לציין כי בניגוד לחינוך המוכר שאינו רשמי, בחינוך הרשמי רשאי תלמיד להירשם לבית-ספר הנמצא באזור הרישום שנקבע לו ולהיות זכאי למימון הסעות (אם עמד בקריטריונים) גם אם בית-ספר זה אינו הקרוב ביותר למקום מגוריו. יתר על כן, למערכת החינוך במגזר החרדי יש כמה מאפיינים ייחודיים, בשל צרכיו של הציבור שהיא משרתת, כגון הפרדה בין בנים לבנות, הפרדה בין הציבור האשכנזי לציבור

⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחזית תלמידים למערכת החינוך 2006–2012, אפריל 2007.

⁷ פרוטוקול מס' 297 מישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, 6 בנובמבר 2007.

⁸ לבנה אברמוביץ, מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, שיחת טלפון, 18 בנובמבר 2007; יש להדגיש כי הפחתה האמורה נוגעת להסעות בחינוך הרגיל בלבד; בהסעות בחינוך המיוחד לא חלה כל הפחתה בתקצוב.

הספרדי, הפרדה בין חסידויות ועוד. מכאן שלעתים בית-הספר הקרוב ביותר למקום מגוריו של התלמיד אינו מתאים לו מבחינת שיוכו הקהילתי (גם אם מבחינת משרד החינוך מדובר בבית-ספר המספק את צורכי התלמיד מבחינה פדגוגית), ולכן הוא פונה ללימודים בבית-ספר מרוחק יותר.

3. חינוך מיוחד

מתלונות שהגיעו לחברי כנסת חרדים ומפרסומים שונים בכלי התקשורת עולה כי הורים לילדים עם צרכים מיוחדים במגזר החרדי חשים שילדיהם מופלים לרעה לעומת ילדים עם צרכים מיוחדים בציבור הכללי. על-פי חלק מהפרסומים, הטענות בדבר אפליה נוגעות הן למוסדות החינוך החרדיים המוכרים שאינם רשמיים והן למוסדות הפטור. לגבי החינוך המוכר שאינו רשמי, נטען כי שיעור התקצוב המועבר לבתי-ספר אלו לצורך שירותי חינוך מיוחד עומד על שליש בלבד מהתקצוב הדרוש, ואילו לגבי מוסדות הפטור נטען כי לא מועבר כל תקצוב.⁹

בתגובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת בעניין זה, ציינה הגב' שוש איפרגן, סגנית מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי במשרד החינוך, כי התקצוב לחינוך מיוחד (ובתוך כך לשילוב) במוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי הוא שוויוני בכל מערכת החינוך. עם זאת, הגב' איפרגן מאשרת כי לא מועבר כל תקצוב לשירותי חינוך מיוחד או לשילוב במוסדות הפטור.¹⁰ תשובה דומה השיבה מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי במכתבה אל חה"כ משה גפני, שהובהר בו כי "חוק החינוך המיוחד לא חל על מוסדות פטור", אלא על מוסדות רשמיים ומוכרים בלבד.¹¹

יש לציין כי בעקבות פסיקה של בג"ץ, שבה נקבע כי המשך תקצובם של מוסדות חינוך חרדים על-יסודיים – שהם במעמד מוכר שאינו רשמי – מחייב החלת לימודי ליבה בהם, מתנהל כיום תהליך להעברתם של המוסדות למעמד של מוסדות פטור. לנוכח האמור לעיל, סביר להניח כי העברתם של המוסדות העל-יסודיים למעמד זה תפסיק את התקצוב לחינוך מיוחד בהם.

4. בינוי כיתות לימוד

הגידול באוכלוסייה החרדית מתבטא בין השאר בגידול מואץ של אוכלוסיית התלמידים, וכתוצאה מכך יש צורך גובר במוסדות חינוך נוספים ובכיתות לימוד חדשות. על-פי נתוני מינהל הפיתוח במשרד החינוך, בשנת 2007 תוקצבו לבנייה 395 כיתות לימוד חדשות במוסדות החינוך החרדיים (מוסדות של מרכז החינוך העצמאי ושל מעיין החינוך התורני, מוסדות חינוך חרדיים מוכרים שאינם שייכים לשתי הרשתות ומוסדות פטור), שהן כ-25% מסך הכיתות שתוקצבו לבנייה בפועל בשנה זו. בדומה למצב בכלל מערכת החינוך, גם בחינוך החרדי מספר הכיתות שמשרד החינוך הכיר בצורך לבנותן בעדיפות ראשונה גדול ממספר הכיתות המתוקצבות בפועל, עקב מחסור בתקציב לבניית כל הכיתות הדרושות. בשנת 2007 הוכר הצורך בבנייתן של על 677 כיתות בעדיפות ראשונה (כאמור, בפועל תוקצבו 395 כיתות), ואילו בשנת התקציב 2008 המספר הוא 486 כיתות.¹²

⁹ ראו למשל שמעון כהן, "אפליה בחינוך המיוחד החרדי?!", חדשות ערוץ 7, 31 באוגוסט 2007.

¹⁰ שוש איפרגן, סגנית מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב, 25 בנובמבר 2007; שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2007.

¹¹ לבנה אברמוביץ, מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב לחה"כ משה גפני, 23 בספטמבר 2007.

¹² שי כנעני, מנהל מינהל הפיתוח, משרד החינוך, דואר אלקטרוני, 26 בנובמבר 2007.

יש לציין כי במסגרת החלטת הממשלה על תוכנית החומש לבינוי כיתות לימוד חדשות בשנים 2007–2011 הוחלט כי מדיניות הקצאת כיתות הלימוד החדשות בשנים אלו למגורים ולזרמי החינוך השונים תיקבע "תוך מתן עדיפות למערכת החינוך הרשמית".¹³

5. פיקוח

סוגיה נוספת הנוגעת למערכת החינוך במגזר החרדי אשר ראוי להסב את תשומת הלב אליה היא סוגיית הפיקוח. מספרם של המפקחים על מוסדות החינוך החרדיים קטן מאוד, ולפיכך היחס בין מספר המפקחים למספר המוסדות המפוקחים קטן בהרבה מהיחס המקביל במוסדות החינוך הרשמיים.

טענות בדבר העדר פיקוח מספיק על מוסדות החינוך החרדיים מועלות לעתים קרובות במסגרת הדרישה שמשד החינוך יפקח כראוי על המוסדות שהוא מתקצב, אולם יש להדגיש כי תפקידו של המפקח במערכת החינוך אינו רק לוודא כי מוסדות החינוך "מצדיקים" את התקציב המועבר להם, אלא גם לסייע בפתרון בעיות המתעוררות במוסדות, בין השאר באמצעות תיווך בין מנהלים, מורים והורים ובין גורמי המטה. היעדרו של סיוע כזה משמעו פגיעה בהעברת המסרים מן השטח אל מקבלי ההחלטות וקושי במעקב רצוף אחר בעיות ופתרון.

להלן נתונים עדכניים על מספר המפקחים על מוסדות החינוך החרדיים:¹⁴

שלב חינוך / סוג מוסד	מספר המפקחים	מספר המוסדות
גני-ילדים:	1 מפקחת	יותר מ-1,000 גנים
חינוך יסודי:		
מרכז החינוך העצמאי	1 מפקח	96 בתי-ספר לבנים
	1 מפקחת	134 בתי-ספר לבנות
מעייני החינוך התורני	1 מפקח	113 בתי-ספר לבנים ולבנות
חינוך מוכר עברי אחר	1 מפקח	104 בתי-ספר
מוסדות פטור ¹⁵	1 מפקח	184 מוסדות
חינוך מיוחד (מוכר שאינו רשמי)	2 מפקחות	23 בתי-ספר לחינוך מיוחד ו-209 גני-ילדים לחינוך מיוחד (וכן 257 כיתות מקדמות)
חינוך על-יסודי:	1 מפקח	כ-350 בתי-ספר לבנים
	1 מפקחת	כ-130 בתי-ספר לבנות

לשם השוואה, בחינוך הרשמי מספר מוסדות החינוך הממוצע שכל מפקח מופקד עליהם הוא 25–30.

¹³ החלטה 1410 של הממשלה, 18 במרס 2007.

¹⁴ שוש איפרגן, סגנית מנהלת אגף בכיר לחינוך מוכר שאינו רשמי, משרד החינוך, מכתב, 25 בנובמבר 2007.

¹⁵ כאמור, מוסדות אלה מתנהלים ללא פיקוח שוטף של משרד החינוך המקביל לפיקוח על מוסדות החינוך הרשמי או החינוך המוכר שאינו רשמי; עם זאת, משרד החינוך נדרש להקצות מפקח לביקור תקופתי במוסדות אלה לצורך מתן חוות-דעת ודגונית בדבר עמידה בתנאי הפטור מחוק חינוך חובה.

6. יישום "חוק נהרי"

כידוע, ב-21 במאי 2007 התקבל בכנסת תיקון מס' 7 לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, אשר הוסיף לחוק את סעיף 11א – "השתתפות רשות מקומית בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים" (את התיקון נהוג לכנות "חוק נהרי"). על-פי סעיף זה, רשות מקומית תשתתף בתקציבי מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים לפחות בשיעור זהה לשיעור ההשתתפות של המדינה בתקציבי מוסדות אלה.

על-פי קביעת הלשכה המשפטית של משרד החינוך, יישומו של תיקון זה לחוק דורש התקנת תקנות על-ידי שרת החינוך. עד כה טרם הותקנו תקנות אלה, ולפיכך הרשויות המקומיות אינן יכולות לתקצב מוסדות חינוך מוכרים לא רשמיים.

יש לציין כי בעבר נהגו רשויות מקומיות רבות להקצות כספים למוסדות החינוך של שתי רשות החינוך החרדי הגדולות – החינוך העצמאי ומעיין החינוך התורני (שהם כאמור מוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים).¹⁶ חלק מרשויות אלו התבססו על חוק יסודות התקציב, שכאמור קובע כי תקצובן של שתי הרשות יהיה זהה לתקצוב מוסדות החינוך הרשמיים. עם זאת, בעקבות חוות דעת משפטית שחוברה במשרד המשפטים, שלפיה הקצאת הכספים למוסדות החינוך של הרשות נעשית ללא קריטריונים שוויוניים, הופסק תקצוב זה.¹⁷

לדברי עו"ד מיכל חורין מהלשכה המשפטית במשרד החינוך, נציגים של הלשכה המשפטית ושל לשכת שרת החינוך עוסקים בגיבוש התקנות הדרושות ליישום החוק. עם זאת, מאחר שגיבוש התקנות דורש תיאום נרחב בין כמה משרדי ממשלה והיערכות נרחבת מבחינה תקציבית וארגונית, כיום עדיין אין מועד צפוי להתקנתן.¹⁸

¹⁶ ורדה שיפר, מערכת החינוך החרדי בישראל: תקצוב, פיקוח ובקרה, ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות, אוגוסט 1998.

¹⁷ ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, הודעה לעיתונות, 25 באפריל 2007.

¹⁸ עו"ד מיכל חורין, הלשכה המשפטית, משרד החינוך, שיחת טלפון, 27 בנובמבר 2007.